

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Vammaisneuvosto

Vammaisneuvoston kannanotto vammaisten lääkäriresurssien puutteeseen

IUHVADno 2025–4578

Vastaus kannanottoon

Kannanoton sisältö lyhyesti

Vammaisneuvosto on lähettänyt Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle 18.12.2025 kannanoton, missä tuovat esiin huolensa vammaisten henkilöiden lääkäripalveluiden puuttuvasta lääkäriresurssista hyvinvointialueella. Vammaisneuvosto tuo kannanotossaan esille, että vuonna 2025 Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on ollut yksi lääkäri, jonka työajasta 20 % (alle 29 tuntia kuukaudessa) on kohdennettu vain kehitysvammaisten henkilöiden asioihin. Lääkärin työ on kohdistunut pääasiassa 0–18-vuotiaisiin kehitysvammaisiin lapsiin ja nuoriin, sekä suomen- että ruotsinkielisiin. Heille on tarjottu erityisiä lääkäripalveluita liittyen vammaisdiagnoosiin, kun taas tavalliset vaivat, kuten flunssaoireiden hoito, ovat olleet perusterveydenhuollon vastuulla. Yli 18-vuotiaat kehitysvammaisten asioita, on hoidettu terveystasemapaalveluissa. Asiakasmäärän ja työn sisällön perusteella, Itä-Uudenmaan vammaisneuvosto katsoo, että yhden kokonaislääkäri resurssi saattaa olla riittämätöntä tulevaisuudessa. Tarvitaan siis sekä kotona asuville vammaisille henkilöille yksi lääkäriresurssi sekä myös asumisyksiköissä asuville vammaisille henkilöille yksi kokonainen lääkäriresurssi,

Vammaisneuvosto tuo kannanotossaan esiin, että vammaisetuksia saavien henkilöiden määrää on Itä-Uudellamaalla ei voida varmuudella sanoa, mutta hyvinvointialueen asukasmäärän perusteella niitä olisi noin 4 679 henkilöä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos [THL]). Näiden lisäksi vammaisneuvosto nostaa esiin omaishoitajat. Heidän palveluidensa kehittäminen ja omaishoitajien tukeminen siten, että heillä olisi helpompi hoitaa esimerkiksi reseptien uusiminen ja muut vastaavat tehtävät, parantaisi merkittävästi asioiden sujuvuutta.

Ruotsinkielinen kehitysvammaisten tukiyhdistys, FDUV; (Föreningen för de utvecklingstörddas väl) tietojen mukaan, vammaislääketieteen erityisosaamista omaavia lääkäreitä tarvitaan erityisesti kuntoutussuunnitelmien laatimisessa, lausunnoissa Kela-hakemuksia varten sekä mielenterveysongelmien hoidossa. On

myös tärkeää, että hoito ja tukitoimet, joita kehitysvammaiset henkilöt tarvitsevat, toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä.

Vastaus kannanottoon

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perustamisen jälkeen alueelle on järjestetty 20 % kehitysvammaisten avopuolen lääkäriresurssi. Lääkäriresurssi on osa perusterveydenhuollon lääkäriresurssia. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelta löytyy vammaislääketieteen erityisosaamista. Kehitysvammaisten avopalveluiden lääkäri on perehtynyt vammaisten hoitoon siten, että hänellä on kertynyt pitkä kokemus vammaisten hoitamisesta ja lausuntojen teosta. Kokemus ja perehtyneisyys vammaisten erilaisiin terveydenhuollon tarpeisiin auttavat lausuntojen tekemisessä, samoin hoitosuunnitelmien teossa. Lausuntojen oikea-aikaisuus auttaa vammaisia saamaan tukitoimet, kuten esimerkiksi kuntoutus, käyntiin mahdollisimman pian. Kehitysvammaisten avopuolen lääkäripalveluissa on tällä hetkellä lausunnot saatu kirjoitettua suhteellisen nopeasti.

Kehitysvammaisten avopalveluiden lääkärin työnkuvaan kuuluvat myös hoitosuunnitelmien teko vammaisille lapsille ja nuorille. Aikuisten hoitosuunnitelmien teko on aiemmin terveysasemapalveluissa keskitetty tietyille asiaan enemmän perehtyneille ja kokeneemmille terveyskeskuslääkäreille. Terveysaseman lääkäreillä on ollut mahdollisuus konsultoida kehitysvammaisten avopalveluiden lääkäriä hoitosuunnitelmien ja lausuntojen teossa. Nyt kun kehitysvammaisten avopalveluiden lääkärin työaika kasvatetaan kokoaikaiseksi, niin on luonnollista, että hän ottaa hoitaakseen myös enemmän niiden vammaisten, joita aiemmin hoidettu terveysasemapalveluissa, hoitosuunnitelmia ja lausuntoja.

Vaikka kehitysvammaisten avopalveluiden lääkäriresurssia nyt kasvatetaan, jää vammaisten kiireellisempää sairaanhoitoa myös terveysasemapalveluiden vastaanotoille ja kiirevastaanotolle. Hoitosuunnitelmien ja varsinkin ennakoivien hoitosuunnitelmien ajan tasalla olo auttaa terveysasemapalveluiden lääkäreitä hoitamaan vammaisten henkilöiden sairauksia, myös erityisryhmien liitännäissairauksia. Sairauksien hoidossakin terveysaseman lääkäreillä on mahdollisuus konsultoida kehitysvammaisten avopalveluiden lääkäriä. Kehitysvammaisten avopalveluiden lääkäri on myös pitänyt koulutuksia muille ammattiryhmille. Esiin on nostettu myös vammaisten henkilöiden kohtaamisen tärkeys

vastaanottotilanteissa. Terveysasemapalveluista on myös nimetty lääkäriresurssia (apulaisylilääkäri ja ylilääkäri) vammaispalveluihin kuuluviin vaativiin moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiin.

Moniammatillisuus on tärkeää vammaisten henkilöiden kokonaisvaltaisessa hoidossa. Terveysasemapalveluiden omatiimi- ja omalääkärimalli perustuu tähän ja parantaa jatkuvuutta myös vammaisten henkilöiden hoidossa. Lisäksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ostaa tietyille vammaispalveluiden tehostetun palveluasumisen yksiköille vastuulääkäripalvelua.

Vastuulääkäripalvelussa sama lääkäri käy säännöllisesti vammaispalvelun tehostetun palveluasumisen yksiköissä, vastaa vammaisen henkilön lääkehoidosta, hoitaa akuutteja vaivoja ja tekee ennakoivat hoitosuunnitelmat. Ennakoivien hoitosuunnitelmien perusteella hoitohenkilökunta pystyy hoitamaan asukkaita mahdollisimman pitkään omassa turvallisessa ympäristössä terveydentilan muuttuessa. Näin vältetään asukkaalle raskasta siirtymistä päivystykseen ym. Jatkossa, kun kehitysvammaisten avopalvelun lääkäriresurssia kasvatetaan, tekee hän myös enemmän yhteistyötä vastuulääkäripalveluiden lääkärin kanssa mm lääkeseurannoissa. Yhteistyökuvioita mm henkilökunnan konsultaatiomahdollisuuksissa on tarkoitus kasvattaa liikkuvan sairaalan ja kotisairaalan kanssa. Liikkuvassa sairaalassa on alkamassa myös projekti, jolla tähdätään omaishoitajien konsultaatiomahdollisuuksien parantamiseen.

Kehitysvammaisten avopalveluiden lääkäri tekee tiivistä yhteistyötä luonnollisesti myös vammaispalveluiden henkilökunnan kanssa. Yhteistyökumppaneita siellä ovat psykologit, sosiaalityöntekijät, sosiaaliohjaajat ja kuntoutusohjaajat. Lisäksi vammaisten asumispalveluissa on sairaanhoitajia, erityisohjaajia ja ohjaajia. Lisäksi lääkärin työn tueksi ostetaan muita asiantuntijapalveluita. Ruotsinkielisille ostetaan asiantuntijapalveluita (puhe- ja toimintaterapialausunnot) Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta ja suomenkielisille on aiemmin ostettu asiantuntijapalveluita HUS:ilta mutta HUS ei enää tee kuntoutussuunnitelmia.

Kehitysvammapsykiatriset potilaat hoidetaan HUS:ssa. Vakavien psyykkisten sairauksien, esiintyvyys esimerkiksi kehitysvammaisilla henkilöillä arvioidaan olevan jopa 5–10 %.

Yhteenveto

Koska nyt saadaan kasvatettua lääkäri työvoimaa yhdeksi kokoaikaiseksi resurssiksi, ei vammaispalvelut eikä terveysterveyst palvelut katso nyt olevan tarvetta kasvattaa asumisyksiköiden lääkäripalveluita. Yhteistyö vastuulääkäripalveluita tuottavan yrityksen kanssa on ollut onnistunutta ja lisäksi käynnistymässä ovat hankkeet yhteistyön vielä parantamiseksi kehitysvammaisten avopuolen lääkärin, vastuulääkärin ja liikkuvan sairaalan välillä. Mainittakoon vielä, että vastuulääkäripalvelun lääkäri, joka hoitaa vammaispalveluiden yksiköitä on neurologi, joka on työskennellyt myös kehitysvammavastaanotolla.

Porvoossa 2.2.2026

Carita Schröder

Vastuualuejohtaja, terveysterveyst palvelut